

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.10.1969, sp. zn. 1 Cz 42/69, ECLI:CZ:NS:1969:1.CZ.42.1969.1

Číslo: 63/1970

Právní věta: Pri úvahe o splnení podmienok ustanovenia § 68 ods. 1 písm. a) zák. o rod. (kvalifikovaný nezáujem rodičov o dieťa) je treba v každom jednotlivom prípade dôkladne a komplexne objasniť celkový postoj rodičov k dieťaťu, ich pomery, dôvody, ktoré viedli k tomu, že sa o dieťa osobne nestarajú, ako aj to, či rodičom nebránia v priamej starostlivosti o dieťa ospravedlniteľné prekážky. Za bydlisko maloletého dieťaťa v zmysle § 88 písm. c) o. s. p. nemožno považovať jeho pobyt založený opatrením dočasného charakteru, akým je napr. odovzdanie dieťaťa do starostlivosti budúcich osvojiteľov, alebo jeho umiestnenie v zariadení kolektívnej starostlivosti, ak nie je spojené s jasne prejavým úmyslom rodičov neplniť rodičovské povinnosti.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.10.1969

Spisová značka: 1 Cz 42/69

Číslo rozhodnutí: 63

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Osvojení, Podmínky řízení

Předpisy: 94/1963 Sb. § 68 99/1963 Sb. § 88

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 63/1970 sb. rozh.

Pri úvahe o splnení podmienok ustanovenia § 68 ods. 1 písm. a) zák. o rod. (kvalifikovaný nezáujem rodičov o dieťa) je treba v každom jednotlivom prípade dôkladne a komplexne objasniť celkový postoj rodičov k dieťaťu, ich pomery, dôvody, ktoré viedli k tomu, že sa o dieťa osobne nestarajú, ako aj to, či rodičom nebránia v priamej starostlivosti o dieťa ospravedlniteľné prekážky.

Za bydlisko maloletého dieťaťa v zmysle § 88 písm. c) o. s. p. nemožno považovať jeho pobyt založený opatrením dočasného charakteru, akým je napr. odovzdanie dieťaťa do starostlivosti budúcich osvojiteľov, alebo jeho umiestnenie v zariadení kolektívnej starostlivosti, ak nie je spojené s jasne prejavým úmyslom rodičov neplniť rodičovské povinnosti.

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu z 30. 10. 1969, [1 Cz 42/69](#).)

Na návrh manželov Š. M. a K. M. rozhodol Okresný súd v Poprade rozsudkom zo 17. 10. 1967, že mal. M. L. je od právoplatnosti rozhodnutia osvojenkou navrhovateľov a že títo budú zapísaní v matrike narodenia miesto rodičov E. L. a neurčeného otca. O osvojení rozhodol súd bez privolenia matky dieťaťa a bez jej účasti v konaní, keď došiel k záveru, že ide o prípad uvedený v § 68 ods. 1 písm. a) zák. o rod. Z rozsudku okresného súdu nie je zrejmé, o aké dôkazy súd oprel tento svoj záver, pravdepodobne však vychádzal z výpovede navrhovateľov, ktorí uviedli, že v Kojeneckom ústave v M. boli informovaní, že ide o dieťa, o ktoré sa rodičia nestarajú, a zo správy OÚNZ v R., podľa ktorej matka nejavila v dobe umiestnenia dieťaťa v kolektívnej starostlivosti o dieťa potrebný záujem.

Najvyšší súd rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom, že rozsudkom okresného súdu bol porušený zákon a tento rozsudok zrušil.

Z odôvodnenia:

Podľa § 67 zák. o rod. je na osvojenie treba privolenie zákonného zástupcu osvojovaného dieťaťa. Výnimku z uvedenej zásady pripúšťa ustanovenie § 68 ods. 1 zák. o rod., ktoré stanoví, že privolenie zákonných zástupcov dieťaťa, ak sú nimi rodičia, nie je treba, ak títo po dobu najmenej jedného roku neprejavia o dieťa opravdivý záujem, ktorý by ako rodičia prejaviť mali, alebo ak dajú súhlas k osvojeniu vopred bez vzťahu k určitým osvojiteľom. V týchto prípadoch nie sú rodičia osvojovaného dieťaťa v zmysle ustanovenia § 181 ods. 2 o. s. p. účastníkmi konania o osvojení.

Zo znenia ustanovenia § 68 ods. 1 písm. a) zák. o rod. a z dôvodovej správy k nemu plynie, že zákonodarcu mal na mysli prípady, kedy je najmä z konania rodičov zrejmé, že u nich zanikol pocit zodpovednosti za osudy dieťaťa a že rodičia sa nechcú o svoje dieťa starať. V týchto prípadoch by púhy formálny záujem o dieťa nemal zmariť jeho výchovu v rodine riadnych občanov, ktorí chcú dieťaťu nahradiť rodičov.

Ak vyžaduje zákon v ustanovení § 68 ods. 1 písm. a) zák. o rod. kvalifikovaný nezáujem rodičov o dieťa, potom je samozrejmé, že záver o splnení podmienok podľa citovaného ustanovenia nemožno opierať len o neotvorený úsudok ústavu o intenzite rodičovského záujmu o dieťa. Ako to vyplýva zo znenia zákona a ako bolo opakovane zdôraznené v smerniciach pléna Najvyššieho súdu vzťahujúcich sa na rozhodovanie súdov o osvojení, je treba v každom jednotlivom prípade dôkladne a komplexne objasniť celkový postoj rodičov k dieťaťu, ich pomery, dôvody, ktoré viedli k tomu, že sa o dieťa osobne nestarajú, a konečne aj to, či rodičom v priamej starostlivosti o dieťa nebránia ospravedlniteľné prekážky.

Riadne zistenie skutkového stavu zodpovedajúce požiadavke objektívnej pravdy predpokladá predovšetkým, že súd zistí bezpečne a všetkými dostupnými prostriedkami situáciu v rodine dieťaťa, v danom prípade najmä pomery matky a jej vzťah k dieťaťu. Bolo preto namieste vyžiadať správy príslušných orgánov z miesta bydliska i pracoviska matky, ako aj podrobné správy Kojeneckého ústavu v M., kde bolo dieťa umiestnené pred odovzdaním do predbežnej starostlivosti budúcich osvojiteľov, a od orgánu starostlivosti o mládež v R., z akých dôvodov došlo k umiestneniu dieťaťa v ústave a aký kontakt udržiavala matka s týmito inštitúciami. Prejavom opravdivého záujmu v zmysle § 68 ods. 1 písm. a) zák. o rod. nemusí totiž byť len priamy styk rodiča s dieťaťom, ale aj iné počínanie rodiča, z ktorého je celkom zrejmé, že si rodič uchoval k dieťaťu rodičovský vzťah.

Všetky tieto dôkazy, ktoré mohli objasniť skutočný vzťah matky k osvojovanému dieťaťu a dôvody toho, že nemá dieťa v priamej starostlivosti, okresný súd pominul a nemal teda pre svoj úsudok, že privolenie matky na osvojenie nie je treba z dôvodu § 68 ods. 1 písm. a) zák. o rod. a že matku možno vylúčiť z účasti na osvojovacom konaní (§ 181 ods. 2 o. s. p.), spoľahlivé podklady.

O riadne skutkové zistenie sa neopiera ani ďalší záver okresného súdu o splnení podmienky prospešnosti osvojenia pre dieťa a pre spoločnosť (§ 64 ods. 1 a § 65 ods. 2 zák. o rod.). Okresný súd rozhodoval o osvojení podľa § 74 zák. o rod., ktoré nemožno zrušiť; napriek tomu sa uspokojil pri skúmaní osobných a charakterových vlastností osvojiteľov s vyjadrením orgánov z miesta bydliska a pracoviska navrhovateľov, ktoré títo sami predložili, a ich správnosť ďalšími dôkazmi neoveril (nevyžiadal výpisy z registra trestov a dokonca nekonštatoval ani obsah správ predložených navrhovateľmi na pojednávaní).

K pochybeniu došlo konečne aj v tom smere, že okresný súd neskúmal podmienky konania a neuvážil, či je miestne príslušný rozhodovať o návrhu manželov Š. M. a K. M., bývajúcich v jeho obvode, na osvojenie mal. M. L.

Podľa § 88 písm. c) o. s. p. rozhoduje o osvojení súd, v ktorého obvode má bydlisko maloleté dieťa. Z hľadiska § 88 písm. c) o. s. p. je bydliskom maloletého dieťaťa miesto, kde sa toto trvale zdržuje z vôle rodičov, na základe rozhodnutia súdu alebo na základe iných rozhodujúcich skutočností. Nemôže teda bydlisko maloletého dieťaťa v zmysle § 88 písm. c) o. s. p. založiť alebo jeho zmenu odôvodniť opatrenie dočasného charakteru, akým je napr. odovzdanie dieťaťa do starostlivosti budúcich osvojiteľov podľa § 69 ods. 1, 2 zák. o rod., alebo jeho umiestnenie v zariadení kolektívnej starostlivosti, ak nie je spojené s jasne prejavovým úmyslom rodičov neplniť rodičovské povinnosti. Pokiaľ by súd prihliadol na ustanovenie § 88 písm. c) o. s. p., musel by trvať na doplnení návrhu údajmi o bydlisku dieťaťa a na ich podklade posúdiť, či je príslušný rozhodovať o návrhu na osvojenie mal. M. L. či nie; zrejme aj toto pochybenie viedlo k nedostatočnej súčinnosti súdu s orgánmi príslušnými podľa bydliska dieťaťa a tým k nesprávnemu rozhodnutiu vo veci samej.

Z uvedeného je zrejmé, že rozsudkom Okresného súdu v Poprade a v konaní mu predchádzajúcom bol porušený zákon v ustanoveniach § 6, 88 písm. c), § 100, 120 ods. 1, § 122 ods. 1 a § 181 ods. 2 o. s. p. vo vzťahu na ustanovenia § 64 ods. 1, § 65 ods. 2, § 68 ods. 1 písm. a) zák. o rod.